

یک خط در میان

تمنارستگار
طراح بازی آموزشی

دانش آموزی که هنگام خواندن، خطی را که می خواند فراموش می کند یا خط بعدی را جا می اندازد، بی دقت نیست. او دچار نوعی اختلال است. اگر اختلال او را بشناسیم، می توانیم با چند بازی آموزشی، به بهبود او کمک کنیم.

اختلال یادگیری نوعی اختلال عصب شناختی است که به شکل مستقیم به مغز آدمی مربوط است. این اختلال به مجموعه ای از نارسایی ها در فرایند دریافت، ادراک و پردازش مغز اطلاق می شود که مانع از یادگیری، کسب مهارت و به کارگیری آن در فرد و همچنین برقراری ارتباط مؤثر او با دنیای اطراف می شود.

اختلال یادگیری سبب می شود با در نظر گیری رده ی سنی و سطح هوش بهر، میزان دستیابی انسان به پیشرفت تحصیلی کمتر از حد انتظار باشد و غالباً در افرادی دیده می شود که از نظر بهره ی هوشی بالاتر یا پایین تر از سطح متوسط هستند. بنابراین، دانش آموزان درگیر با این گروه از اختلالات را نمی توان در زمره ی «دانش آموزان با نیازهای ویژه» (استثنایی) تلقی کرد.

اختلال یادگیری، با وجود شیوع فراوان، هنوز به طور کامل شناخته نشده است. عوامل بروز این اختلالات متعددند، اما به چند گروه اصلی تقسیم می شوند:

الف) عوامل کار اندام شناختی (فیزیولوژیک)

• تأخیر در رشد کامل برخی از اجزای دستگاه عصبی مرکزی، به خصوص مغز، در طول دوران جنینی؛

• عوامل زیست شیمیایی (بیوشیمیایی) و اختلالات سوخت و سازی (متابولیکی) مثل هایپوگلیسمی و کم کاری تیروئید در هنگام تولد یا قبل و بعد از آن؛

• آسیب دیدگی ها، ضربه ها و صدمه های وارد شده به دستگاه عصبی و مرکزی، به خصوص مغز، که در عملکردهایی روانی مثل ادراک و حافظه تأثیر گذارند؛

• تولد زودرس؛

• ابتلای مادر به بیماری های عفونی، مزمن و همچنین داشتن اعتیاد؛

• تغذیه و بهداشت نامناسب مادر هنگام بارداری و زایمان.

ب) عوامل ژنتیکی

• وجود نمونه های درگیر با اختلالات یادگیری در خانواده به شکل ارثی.

ج) عوامل محیطی

• تغذیه و بهداشت نامناسب؛

• قرار داشتن در محیط پر استرس و اضطراب که در فرایند رشد کودک تأثیر منفی دارند. برخی از این عوامل عبارت اند از:

• نارسایی رشد اجتماعی و عاطفی کودک به دلیل نبود امنیت طبیعی یا نبود ثبات محبت در محیط خانه یا مدرسه؛

• بدسرپرستی و بی توجهی والدین؛

• رفتارهای ضد اجتماعی در خانواده.

• رشد کلامی ناکافی؛

• ابتلای کودک به بیماری های مزمن، مشکلات تنفسی، حساسیت های شدید و نیز وارد آمدن صدمه ها و آسیب های جدی به کودک، به ویژه در ناحیه ی سر؛

• محرومیت ها و کمبودهای شدید در محیط و منطقه ی زندگی.

د) عوامل آموزشی

• تدریس ناکافی و ناصحیح؛

• برخوردار نبودن فرد آموزش دهنده از مهارت های تخصصی یاددهی؛

• نبود فعالیت های جانبی و برانگیزنده در یادگیری؛

• نپرداختن به اصل کسب مهارت های اجتماعی، کلامی و نیز مهارت های حرکتی و جسمی به موازات آموزش؛

• استفاده ی نادرست از روش ها و الگوهای یاددهی و یادگیری.

عوامل آموزشی موضوع مهمی است که در شرایط امروز به یکی از اصلی ترین عوامل «اختلالات پنهان یادگیری» مبدل شده است.

با فراگیری بیماری کرونا و تعطیل شدن ناگزیر مدرسه ها، بخش اعظمی از فعالیت های آموزشی و تحصیلی کودکان به «خانه ها» انتقال یافته است. بنابراین، بسیاری از نشانه های اختلالات یادگیری یا نامکشوف می مانند یا به بی توجهی، بازگوشی و کم کاری دانش آموزان نسبت داده می شوند. این اتفاق به طور قطع نه تنها به ایجاد وقفه و رکود پیشرفت تحصیلی آن ها منجر می شود، بلکه با تأخیر در کنترل و کم کردن نشانه های اختلال، در آینده ی تحصیلی و سرنوشت دانش آموزان نیز پیامدهای سوء و منفی به جامی گذار.

راهکار مقابله با این نتیجه های ناخواسته، مداخله ی بهنگام و طراحی فعالیت های جبرانی از طرف معلمان است. یکی از بهترین و مؤثرترین راهکارها در این زمینه بازی درمانی از طریق استفاده از بازی های آموزشی هدفمند است، لیکن قبل از هر اقدامی باید به ارتقای دانش تشخیصی و مهارت و آگاهی معلمان و مربیان در ارتباط با اختلالات یادگیری پرداخت، زیرا مؤثر واقع شدن اقدامات درمانی و جبرانی نیاز دارد به:

• آشنایی کامل و کافی معلم با مقوله ی اختلال یادگیری؛

• همراهی خانواده؛

• نبود هر نوع پیش داوری و قضاوت غیر تخصصی نسبت به فرایند یادگیری کودک.

انواع شایع و پرتکرار تر اختلالات یادگیری اختلالات یادگیری در سه گروه اصلی طبقه بندی می شوند:

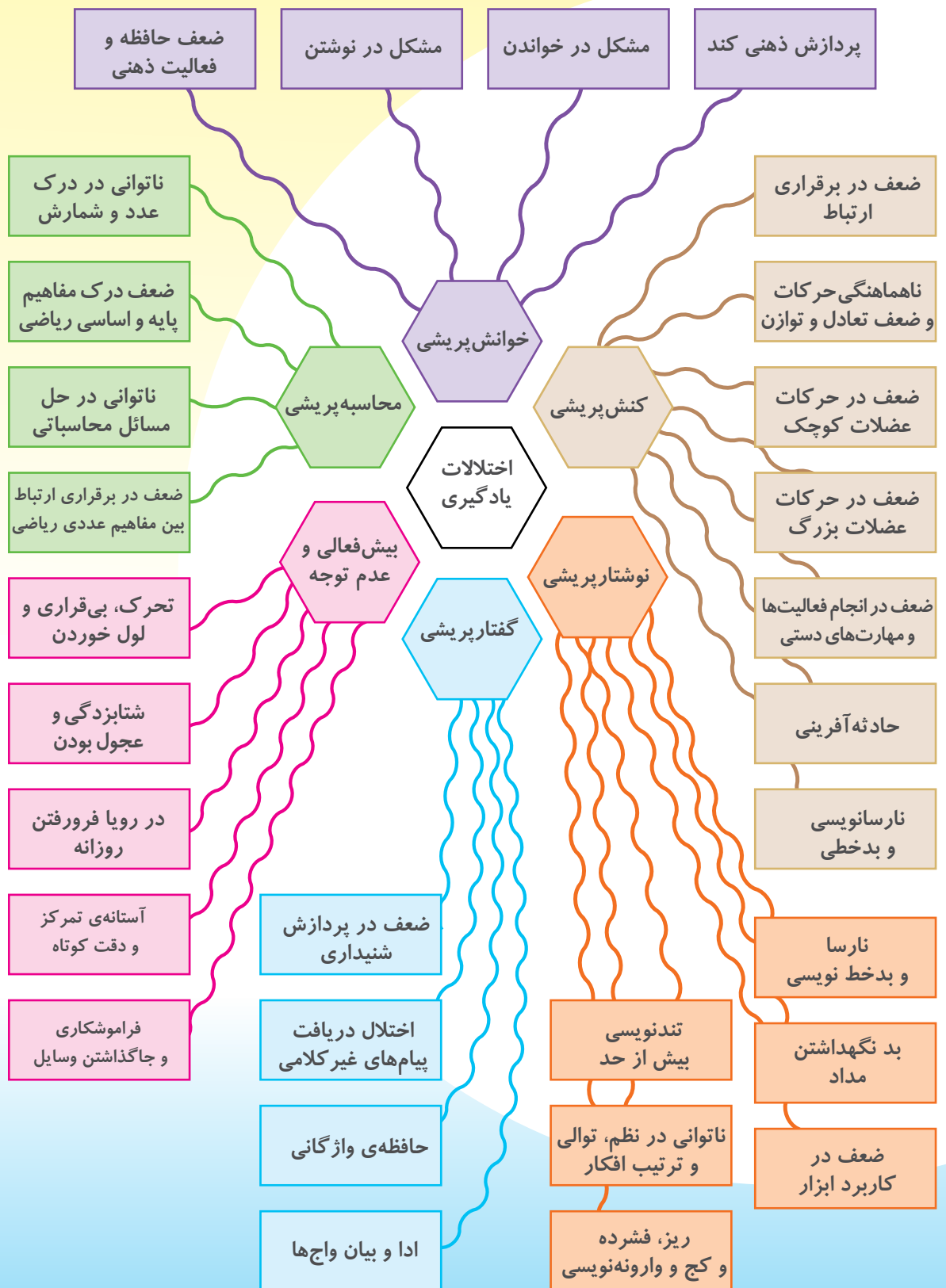
۱. خواندن یا خوانش پریشی؛

۲. نوشتن یا نوشتار پریشی؛

۳. ریاضی یا محاسبه پریشی.

نشانه‌های اختلالات اصلی یادگیری

منبع:
 ۱. شعبانی، حسن (۱۳۷۱). مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس). سازمان سبست تهران.
 ۲. هیکل‌داد، آریست و پینکوت (۱۳۲۷). زمینه‌ی روان‌شناسی. ترجمه‌ی حسن رفیعی. ارجمند. تهران.